

การปรับตัวกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ ในช่วงวิกฤติโควิด 19
ของนักศึกษาและอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน
The adaptation to online learning during the COVID-19 crisis
among students and instructors in College of Nursing, Christian University

ศากุล ช่างไม้ อัจฉรา ศรีสุพรรณกรกุล และรัตนา ช้อนทอง

Sakul Changmai, Achara Srisupornkornkul, and Rattana Chonthong

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน

College of Nursing, Christian University

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณานี้มุ่งศึกษาการเผชิญและการปรับตัวกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ ในช่วงวิกฤติโควิด 19 ของนักศึกษาและอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 191 คน เป็นนักศึกษาและอาจารย์ เลือกโดยวิธีอาสาสมัคร เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินการเผชิญและการปรับตัวกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ ของนักศึกษา มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.87 และ 0.83 และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.78 และ 0.95 ตามลำดับ และ 2) แบบประเมินการเผชิญและการปรับตัวกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ของอาจารย์ มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.93 และ 1.00 และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 และ 0.83 ตามลำดับ เก็บข้อมูลผ่านการใช้ควิซอาร์ไคด์และกูเกิ้ลฟอร์ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ผลการวิจัยพบว่าอาจารย์มีการเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์อยู่ในระดับมาก และการปรับตัวอยู่ในระดับมากที่สุด นักศึกษาระดับปริญญาตรีและประกาศนียบัตร มีการเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์และการปรับตัวอยู่ในระดับมาก ส่วนนักศึกษาระดับปริญญาโทมีการเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์และการปรับตัวอยู่ในระดับมากที่สุด การเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปรับตัวของอาจารย์ ($r = 0.574$) และมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการปรับตัวของนักศึกษา ($r = 0.660$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การเผชิญ, การปรับตัว, นักศึกษาพยาบาล, อาจารย์พยาบาล, โรคโควิด 19

งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยคริสเตียน

Corresponding author E-mail: Schangmai@gmail.com

วันที่รับบทความ: 17 พฤษภาคม 2565 วันที่ไขบทความ: 17 ตุลาคม 2565 วันตอบรับบทความ: 27 มิถุนายน 2565

Abstract

This descriptive research aimed to study coping and adaptation to online learning during the COVID-19 crisis among students and instructors in College of Nursing, Christian University. A sample of hundred and ninety-one of students and instructors, were voluntarily selected. The research instruments included; 1) coping and adaptation questionnaires for students with the content validity index [CVI] of 0.87 and 0.83 and the Cronbach alpha coefficient of 0.78 and 0.95, respectively, and 2) coping and adaptation questionnaires for instructors with the CVI of 0.93 and 1.00, and the Cronbach alpha coefficient of 0.71 and 0.83. Data collection was done by using QR code and google form. Data were analyzed by descriptive statistics. The results showed that the coping with online learning of instructors was at the high level, while their adaptation was at the highest level. The coping with online learning and adaptation of students with Bachelor and diploma degree, were at the high level while those with Master's degree, were at the highest level. The relationship between coping with online learning and adaptation in instructor group, was at the moderate level ($r = 0.574$) and in student group, it was at the high level ($r = 0.660$) at $p < .01$.

Keywords: Coping, Adaptation, Nursing Student, Nurse Instructor, COVID-19

ความสำคัญของปัญหา

ตั้งแต่ พ.ศ. 2562-2564 ประชากรโลกต้องเผชิญกับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด 19 ประเทศไทยเริ่มมีผู้ติดเชื้อในประเทศตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ทำให้ประชาชนทุกกลุ่มในสังคมไทยต้องมีการปรับตัวอย่างชัดเจน กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) มีประกาศนโยบายการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ฉบับที่ 2 วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ข้อที่ 6 แจ้งว่า “ให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงฯ และสถาบันอุดมศึกษาหลักเล็งกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความเสี่ยงหรือมีรายงานการพบผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ออกไปก่อน รวมทั้งให้ใช้ระบบการเรียนการสอนออนไลน์และการประชุมออนไลน์แทน” (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, 2563ก.) ต่อมาได้ออกประกาศฉบับที่ 3 ในข้อ 1 ว่าให้หยุดการดำเนินงานการเรียนการสอนทุกรูปแบบ ยกเว้นการ

สอนแบบออนไลน์และขอให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนจากแบบปกติเป็นแบบออนไลน์โดยสมบูรณ์ครบทุกหลักสูตร ภายในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2563 ยกเว้นบางหลักสูตรที่ต้องมีการปฏิบัติการ ขอให้อยู่ในดุลยพินิจของแต่ละสถาบันการศึกษาโดยให้บริหารจัดการให้สามารถเรียนและปฏิบัติการที่บ้านให้ได้มากที่สุด และในข้อ 2 การฝึกงานทุกรูปแบบให้พิจารณายกเลิกหรือปรับเปลี่ยนกำหนดระยะเวลา และกิจกรรมอื่นที่เหมาะสมทดแทนทั้งยังมีข้อ 3 ที่ให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอบและการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพทดแทนการดำเนินการแบบเดิมโดยให้สอดคล้องกับรูปแบบการสอนออนไลน์ที่ได้ดำเนินการไป (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, 2563ข.)

ในต่างประเทศ มีรายงานเกี่ยวกับอุปสรรคของการเปลี่ยนวิธีการเรียนจากตัวต่อตัวเป็นแบบออนไลน์ช่วงการ

ระบาดของโควิด 19 ของหลักสูตรพยาบาลศาสตรระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ในประเทศสเปน จากการสัมภาษณ์ผู้เรียนที่มีอายุระหว่าง 18 ถึง 50 ปี พบว่า การเรียนแบบออนไลน์เป็นอุปสรรคสำหรับผู้เรียนที่อายุมาก และอยู่เขตชานเมืองซึ่งมีข้อจำกัดของทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ และได้แก้ปัญหาโดยกลับมาเรียนแบบตัวต่อตัวอีกครั้งหลังสถานการณ์โรคระบาดสงบ (Morcillo, Costa, Garcia, & Martinez, 2020) ในประเทศโปแลนด์ การเรียนตัวต่อตัวกับการเรียนออนไลน์ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีความแตกต่างในรายวิชาที่ต้องฝึกทักษะ ผู้เรียนมีความเห็นว่าการเรียนตัวต่อตัวในห้องเรียนปกติมีประสิทธิภาพมากกว่าและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมากกว่าการเรียนออนไลน์ แต่มีผู้เรียน ร้อยละ 73 รู้สึกสนุกกับการเรียนแบบออนไลน์ (Baczek, Zaganczyk-Baczek, Szpringer, Jaroszynski, & Wozakowska, 2021) ในประเทศฟิลิปปินส์ นักศึกษาแพทย์มีสมาธิโทรศัพท์และคอมพิวเตอร์แบบพกพาหรือแบบตั้งโต๊ะ ร้อยละ 83-93 แต่มีนักศึกษาที่ประเมินตนเองว่ามีความสามารถในการเรียนรู้แบบออนไลน์เพียง ร้อยละ 41 อุปสรรคสำคัญ เช่น เทคโนโลยี อุปสรรคส่วนบุคคล และในสถาบัน และความเหนื่อยล้าจากการเรียนออนไลน์ รูปแบบการสอนของอาจารย์ หน้าที่ผู้รับผิดชอบในที่พักอาศัย และการสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้สอนไม่ราบรื่น ได้เสนอให้ยืดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ความท้าทายของสถาบันและผู้สอนมีบทบาทสำคัญต่อการผ่านวิกฤติโรคระบาดครั้งนี้ด้วย (Baticulon et al., 2021) ในประเทศจีนพบว่าหลังปรับวิธีการเรียนเป็นแบบออนไลน์ในสถานการณ์โควิด 19 ระบาด นักศึกษาแพทย์ นักศึกษาพยาบาล ร้อยละ 36.5 และอาจารย์ ร้อยละ 61.1 พึงพอใจต่อการเรียนออนไลน์ ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ ได้แก่ คุณสมบัติของผู้สอน ชั้นปีของผู้เรียน ตำแหน่งที่อยู่ของผู้เรียน อุปสรรคสำคัญของผู้เรียน คือความกังวลในความรุนแรงของสถานการณ์ระบาด สำหรับผู้สอนคือระยะทาง ปัจจัยอำนวยความสะดวกต่อ

นักศึกษามากที่สุดคือ การเรียนสำเร็จตามแผนการเรียน สำหรับผู้สอนคือการบริหารรายวิชาออนไลน์สำเร็จ มีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงผลลัพธ์การเรียนแบบออนไลน์คือ ส่งเสริมปัจจัยอำนวยความสะดวกของผู้เรียนและผู้สอน และกำจัดอุปสรรคการเรียนรู้โดยสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนออนไลน์ ดูแลจิตใจนักศึกษาชาวจีนที่อยู่ไกลบ้านและคงสถานะนักศึกษาที่ไม่ใช่ชาวจีนที่ไม่สามารถกลับมาเรียนตามกำหนดได้และให้เรียนผ่านออนไลน์แทน (Le, et al., 2021)

ในประเทศไทยพบว่า การเรียนออนไลน์ทำให้นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์มีความเครียดในระดับสูงและรุนแรง มีการเผชิญความเครียดในระดับปานกลางและมีความยืดหยุ่นทางอารมณ์ในระดับปกติ และความยืดหยุ่นทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดในการเรียนออนไลน์ ($r = -0.27, p < .01$) และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเผชิญความเครียด ($r = 0.16, p < .05$) (นิสากรโพธิมาศ, สุนทรภรณ์ มีพริ้ง, และมาลินี อยู่เย็น, 2564) นอกจากนั้น ขงภาภา ประเสริฐทรง, จรินทร์วรรณ แสงหิรัญรัตน, และพรชนา กลัดแก้ว (2564) พบว่าอุปสรรคของการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาพยาบาลคือความเสถียรของอินเทอร์เน็ตและความล่าช้าในการรับส่งข้อมูลระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนซึ่งมีความสัมพันธ์กับความเครียดในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยคริสเตียนได้ออกประกาศมหาวิทยาลัยคริสเตียนที่ 160/2563 มาตรการปฏิบัติงานในที่พักของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยคริสเตียนเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไวรัสโคโรนา 2019 และประกาศมหาวิทยาลัยคริสเตียนที่ 178/2563 ให้ปิดที่ทำการชั่วคราวและงดการเรียนการสอนในที่ทำการของมหาวิทยาลัย แต่ให้จัดการเรียนรู้ในแต่ละหลักสูตรแบบออนไลน์ที่สามารถประยุกต์เทคโนโลยีสนับสนุนการสอนของอาจารย์ได้ ทั้งยังได้จัดเตรียมและแนะนำโปรแกรมที่ใช้จัดการเรียนการสอน

ออนไลน์ให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยได้ศึกษาและทดลองใช้ ได้แก่ โปรแกรม Microsoft Teams 365 และจัดอบรมบุคลากรในกลุ่มอาจารย์ผู้สอนอย่างเป็นระบบใน วันที่ 21-25 มีนาคม พ.ศ. 2563 จากนั้นมีการอบรมเพิ่มเติมในกลุ่มนักศึกษาโดยมีการจัดทำคู่มือทั้งการเข้าเรียนและการเข้าสอบให้นักศึกษาด้วย

คณะพยาบาลศาสตร์ได้จัดการเรียนการสอนหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล พยาบาล-ศาสตร์บัณฑิตทั้งหลักสูตรไทยและนานาชาติ และหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตในสาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ และการบริหารทางการพยาบาล โดยมีหัวหน้าหลักสูตรเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนออนไลน์ให้แก่ นักศึกษาซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับนักศึกษาและคณาจารย์ ในช่วงปลายภาคการศึกษาที่ 2 และภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2562 เป็นช่วงของการระบาดของโรคโควิด 19 ครั้งแรก ทำให้ทั้งนักศึกษาและอาจารย์ต้องเผชิญกับสถานการณ์ และต้องปรับตัวกับการเรียนรู้ออนไลน์อย่างต่อเนื่องด้วยการเรียนรู้โปรแกรม Microsoft Teams 365 เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การอบรมโดยสำนักบริการดิจิทัลเพื่อการศึกษาในระยะสั้นเพียง 1 วัน ครอบคลุมการเปิดใช้โปรแกรม การเปิดห้องเรียน การลงโพสต์เอกสาร ต่าง ๆ การเรียกเข้าห้องเรียนหรือการเข้าห้องประชุม รวมทั้ง การสื่อสารระหว่างอาจารย์ผู้จัดการเรียนรู้ และนักศึกษา ซึ่งเป็นผู้เรียนรู้ การปรับตัวครั้งนี้เป็นลักษณะของการพลิกโฉมการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยคริสเตียน เนื่องจาก อาจารย์ผู้สอนหลายรายไม่เคยมีประสบการณ์ของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มาก่อน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันได้มีโปรแกรมที่หลากหลายที่ช่วยในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ ดังที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2563) ได้แนะนำ และติดประกาศไว้ใน <https://lsed.tu.ac.th/academic-service-content-04> เช่น โปรแกรม Microsoft Teams 365, Zoom, Google Hangouts, Camtasia, WebEx, และ Webinar เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนต่อไปในขณะที่สังคมไทยยังต้องเผชิญกับโรคโควิด 19 ซึ่งอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในอนาคตสำหรับหลักสูตรในคณะพยาบาลศาสตร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาการเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ และการปรับตัวในช่วงวิกฤติโควิด 19 ของนักศึกษาและอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน
2. หาความสัมพันธ์ระหว่างการเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์และการปรับตัวในช่วงวิกฤติโควิด 19 ของนักศึกษาและอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน

สมมติฐานการวิจัย

การเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ในช่วงวิกฤติโควิด 19 มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของนักศึกษา และอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน

กรอบแนวคิดการวิจัย การเรียนรู้แบบออนไลน์ เป็นวิถีใหม่ของคณะพยาบาลศาสตร์ ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้ผู้สอนหรือผู้จัดการเรียนรู้ และ นักศึกษาต้องปรับตัว รอย (Roy) อธิบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งครั้งนี้คือสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด 19 (Roy, Whetsell, & Frederickson, 2009) ว่า บุคคลต้องเผชิญและปรับตัวให้ได้ เพราะมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา (Roy & Jones, 2007; Roy & Andrews, 2009) มนุษย์จะใช้กลไกการปรับตัว 2 แบบ คือ กลไกการควบคุม (regulator) และกลไกการรับรู้-เรียนรู้ (cognator) ทั้งนี้กลไกการควบคุม เป็นกลไกการเผชิญเหตุการณ์โดยผ่านสารเคมี กระแสประสาทต่างๆ ในร่างกาย เป็นกลไกที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติในฐานะมนุษย์คนหนึ่งที่มีกระบวนการทางเคมีและฮอร์โมนต่าง ๆ ในร่างกาย (Roy & Andrews, 2009) เช่น หัวใจเต้นเร็ว ใจสั่น ปวดศีรษะ

คอแห้ง หรืออาการที่แสดงว่าเครียด ส่วนกลไกการรับรู้-เรียนรู้ นั้น ตอบสนองผ่านช่องทางการรับรู้-เรียนรู้และอารมณ์ (cognitive-emotional) (Roy & Jones, 2007) ตามสิ่งที่ตนเองให้ความสนใจเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนให้ตนเองเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ตัดสินใจ แก้ปัญหาและกระทำในสิ่งที่เลือก มีการเผชิญทางอารมณ์เพื่อหาเหตุหรือข้ออ้างต่าง ๆ ที่ช่วยลดความวิตกกังวลหรืออารมณ์ทางลบ จนสามารถเผชิญเหตุการณ์เหล่านั้นได้ การปรับตัว (adaptation) ในด้านอัตมโนทัศน์ (self-concept) ที่อธิบายมโนทัศน์แห่งตนตามที่ตนคิดในเรื่องความสำนึกในคุณค่าแห่งตนที่สามารถเผชิญสถานการณ์บางอย่างที่เป็นสิ่งเร้าในชีวิตจนรู้สึกว่าคุณค่าสามารถเผชิญกับสิ่งเหล่านั้นและเกิดความภูมิใจในตนเอง (สากุล ช่างไม้, 2549; Roy, 2009) และการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (role function) ในการคงไว้ซึ่งความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมายหรือหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ ทั้งในกลุ่มอาจารย์และนักศึกษาผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ชนิดของการวิจัย เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ อาจารย์พยาบาล และนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ระดับประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล และระดับปริญญาโท ของคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยคริสเตียน

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 191 คน เป็นนักศึกษา จำนวน 139 คนและอาจารย์ จำนวน 52 คน เลือกโดยวิธีอาสาสมัครในการตอบแบบสอบถามในระบบกูเกิ้ลฟอร์ม ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) โดยกำหนดความคลาดเคลื่อน = .05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 191 คน

เครื่องมือวิจัย ได้แก่

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล อาจารย์

ประกอบด้วย เพศ อายุ คุณวุฒิการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาการปฏิบัติงานในคณะพยาบาลศาสตร์ หลักสูตรที่สอน และประสบการณ์การสอนแบบออนไลน์ **นักศึกษา** ได้แก่ เพศ อายุ รหัสนักศึกษา และประสบการณ์การเรียนแบบออนไลน์

2. แบบประเมินการเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ของอาจารย์ และ แบบประเมินการเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ของนักศึกษา ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดการเผชิญกับสถานการณ์ในชีวิต ซึ่งในที่นี้คือสถานการณ์การเรียนรู้ในรายวิชาแบบออนไลน์ ตามรูปแบบการปรับตัวของรอย (Roy) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการรับมือต่อสถานการณ์ 2 ด้าน คือ ด้านการเผชิญโดยใช้กลไกการควบคุม จำนวน 8 ข้อ และการเผชิญโดยใช้กลไกการรับรู้-เรียนรู้ จำนวน 8 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวก จำนวน 12 ข้อ ข้อคำถามทางลบ จำนวน 4 ข้อ การตอบใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำแนกตามความถี่ในการใช้วิธีการเผชิญ กำหนด คะแนน 1 คือ ใช้น้อยที่สุด ถึงคะแนน 5 คือ ใช้มากที่สุด

3. แบบประเมินการปรับตัวกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ของอาจารย์ และแบบประเมินการปรับตัวกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ของนักศึกษา ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามรูปแบบการปรับตัวของรอย (Roy) ประกอบด้วยด้านอัตมโนทัศน์และด้านการทำบทบาทในฐานะผู้จัดการเรียนรู้ของอาจารย์หรือในฐานะผู้เรียนรู้ของนักศึกษา จำนวน 12 ข้อ มีข้อคำถามทางบวก จำนวน 11 ข้อ และข้อคำถามทางลบ จำนวน 1 ข้อ การตอบใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับของความคิดเห็น กำหนด คะแนน 1 คือ เห็นด้วยน้อยที่สุด ถึงคะแนน 5 คือ เห็นด้วยมากที่สุด และกลับการให้คะแนนในข้อคำถามทางลบ การแปลผลของระดับใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย (ละเอียด ศิลา น้อย และกันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ, 2562) ดังนี้ 1.00-1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด 1.81-2.60 หมายถึง ระดับน้อย 2.61-3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง 3.41-4.20 หมายถึง ระดับมาก และ 4.21-5.00 หมายถึง

ระดับมากที่สุด

คุณภาพของเครื่องมือวิจัย หาความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (content validity index [CVI]) ของแบบประเมินการเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ของนักศึกษา = 0.87 และของอาจารย์ = 0.93 แบบประเมินการปรับตัวกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ของนักศึกษา = 0.83 และของอาจารย์ = 1.00 และหาความเที่ยง โดยนำไปใช้กับนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย และกลุ่มอาจารย์ได้นำไปทดสอบกับอาจารย์คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 17 ราย แบบสอบถามการเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ของนักศึกษา ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach = 0.78 และของอาจารย์ = 0.71 และแบบประเมินการปรับตัวกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ของนักศึกษา ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach = 0.95 และของอาจารย์ = 0.83

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการในช่วงเดือนมิถุนายน-ธันวาคม พ.ศ. 2563

ผู้วิจัยส่งทางจดหมายทางอิเล็กทรอนิกส์ให้อาจารย์เป็นรายบุคคล ให้สแกนตอบแบบประเมินในกูเกิ้ลฟอร์มผ่านทาง QR Code และสื่อสารผ่านหัวหน้าหลักสูตรให้นักศึกษาตอบแบบประเมินในกูเกิ้ลฟอร์ม ผ่านทาง QR Code เช่นเดียวกัน

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โครงการวิจัยได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยคริสเตียน ตามเอกสารเลขที่ บ.01/2563 ผู้วิจัยให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการวิจัย แก่กลุ่มตัวอย่างผู้ซึ่งได้รับสิทธิในการรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลและการตัดสินใจตอบแบบประเมินด้วยความสมัครใจโดยมีเอกสารยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงบรรยาย และสหสัมพันธ์ของเพียร์สันซึ่งได้ตรวจสอบว่าการกระจายตัวของข้อมูลเป็นโค้งปกติ และมีความสัมพันธ์ในเชิงเส้นตรง

การแปลผลระดับของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ได้แก้ต่ำกว่า 0.40 หมายถึง ระดับต่ำ 0.40-0.60 หมายถึง ระดับปานกลาง และ มากกว่า 0.60 หมายถึง ระดับสูง (บุญศรีพรหมมาพันธุ์, 2561)

ผลการวิจัย

1. **ข้อมูลส่วนบุคคล อาจารย์** ร้อยละ 98.1 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-55 ปี มากที่สุด ร้อยละ 53.80 มีอายุเฉลี่ย 51.21 (SD = 11.26) ร้อยละ 51.9 มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในคณะพยาบาลศาตร์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี ร้อยละ 69.24 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท อีก ร้อยละ 30.76 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก และมีเพียง ร้อยละ 25 ที่เคยมีประสบการณ์สอนออนไลน์ก่อนช่วงการระบาดของโควิด 19 นักศึกษาร้อยละ 50.36 ศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ร้อยละ 97.80 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.08 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีอายุเฉลี่ย 27.28 (SD = 8.70) ร้อยละ 48.92 มีระยะเวลาการศึกษาในหลักสูตรอยู่ระหว่าง 4-6 ปี และ ร้อยละ 74.8 ไม่เคยมีประสบการณ์การเรียนรู้ในระบบออนไลน์

2. **ผลการศึกษการเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์และการปรับตัวในช่วงวิกฤติโควิด 19 ของนักศึกษาและอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน**

2.1 **อาจารย์** มีการเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์อยู่ในระดับมาก (M = 3.99, SD = 0.49) ในรายด้านอาจารย์มีการเผชิญด้านการควบคุมอยู่ในระดับมาก และด้านการรับรู้-เรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับกับอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาโทและปริญญาเอก อาจารย์มีการปรับตัวอยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.50, SD = 0.40) ในรายด้าน อาจารย์มีการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์และด้านบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับอาจารย์มีวุฒิปริญญาโทและปริญญาเอก (ตาราง 1)

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับของการเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์และการปรับตัวของอาจารย์ จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา (n = 52)

การเผชิญ การปรับตัว	ปริญญาโท (n=36)			ปริญญาเอก (n=16)			รวม		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
การเผชิญ									
ด้านการควบคุม	3.54	0.78	มาก	3.49	0.63	มาก	3.53	0.73	มาก
ด้านการรับรู้-เรียนรู้	4.48	0.37	มากที่สุด	4.36	0.38	มากที่สุด	4.44	0.37	มากที่สุด
รวม	4.01	0.51	มาก	3.92	0.47	มาก	3.99	0.49	มาก
การปรับตัว									
ด้านอัตมโนทัศน์	4.63	0.40	มากที่สุด	4.53	0.43	มากที่สุด	4.60	0.40	มากที่สุด
ด้านบทบาท	4.43	0.44	มากที่สุด	4.31	0.60	มากที่สุด	4.40	0.49	มากที่สุด
รวม	4.53	0.38	มากที่สุด	4.42	0.44	มากที่สุด	4.50	0.40	มากที่สุด

2.2. นักศึกษา มีการเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์อยู่ในระดับมาก (M = 3.78, SD = 0.66) และมีการปรับตัวอยู่ในระดับมาก (M = 4.12, SD = 0.70) ในรายด้านของการเผชิญและการปรับตัวอยู่ในระดับมากทุกด้าน นักศึกษาระดับปริญญาตรีและประกาศนียบัตรมี

การเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์และการปรับตัวโดยรวมและในรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนนักศึกษาระดับปริญญาโทมีการเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์และการปรับตัวโดยรวมและในรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (ตาราง 2)

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับของการเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์และการปรับตัวของนักศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา (n = 139)

การเผชิญและ การปรับตัว	ระดับปริญญาตรี และประกาศนียบัตร			ระดับปริญญาโท			รวม		
	(n = 114)			(n = 25)					
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
การเผชิญ									
ด้านการควบคุม	3.45	0.68	มาก	4.22	0.65	มากที่สุด	3.59	0.73	มาก
ด้านการรับรู้-เรียนรู้	3.83	0.82	มาก	4.61	0.47	มากที่สุด	3.97	0.75	มาก
รวม	3.64	0.60	มาก	4.41	0.54	มากที่สุด	3.78	0.66	มาก
การปรับตัว									
ด้านอัตมโนทัศน์	4.04	0.67	มาก	4.67	0.42	มากที่สุด	4.15	0.68	มาก
ด้านบทบาท	3.98	0.78	มาก	4.60	0.51	มากที่สุด	4.09	0.78	มาก
รวม	4.01	0.70	มาก	4.63	0.45	มากที่สุด	4.12	0.70	มาก

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์และการปรับตัวในช่วงวิกฤติโควิด 19 ของนักศึกษา และอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน พบว่า ในกลุ่มนักศึกษา การเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์มีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับการปรับตัว ($r = 0.660$) ในรายด้านการเผชิญด้านการรับรู้-เรียนรู้ มีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับการปรับตัว ($r = 0.714$) ส่วนการเผชิญด้านการควบคุมมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการปรับตัว ($r = 0.465$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในกลุ่มอาจารย์ การเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการปรับตัว ($r = 0.574$) ในรายด้านการปรับตัวของอาจารย์มีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับการเผชิญด้านการรับรู้-เรียนรู้ ($r = 0.734$) และในระดับต่ำกับการเผชิญด้านการควบคุม ($r = 0.398$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผลการวิจัย

การเผชิญกับการเรียนรู้แบบออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของนักศึกษา และอาจารย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้แบบออนไลน์เป็นเรื่องใหม่ของนักศึกษาซึ่งปกติเรียนแบบในชั้นเรียนที่พบอาจารย์ผู้สอนโดยตรง ยิ่งนักศึกษายพยายามเผชิญกับการเรียนรู้แบบนี้ยิ่งทำให้การปรับตัวได้มากตามไป สอดคล้องกับการศึกษาหลายงาน เช่นของ Levitt และ Adelman (2010) ที่พบว่า การส่งเสริมกลไกการเผชิญโดยให้นักศึกษารับรู้และเรียนรู้จากการใช้บทบาทสมมติ และสร้างสถานการณ์จำลองโดยยึดหลักแนวคิดและทฤษฎีที่เลือกสรรในรายวิชาทฤษฎีทางการพยาบาลสามารถช่วยให้นักศึกษาปรับตัวและเกิดความสุขในการเรียนได้ และการถอดบทเรียนของการสอนออนไลน์ในช่วง

ระบาดของโควิด 19 ของ ชีระชล สาดสิน และศรีสุดา วงศ์วิเศษกุล (2564) แสดงให้เห็นเช่นเดียวกันว่าการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้หรือการสอนที่ส่งเสริมกลไกการรับรู้-เรียนรู้ของนักศึกษาช่วยส่งเสริมการปรับตัวของนักศึกษาให้เรียนในรายวิชาต่าง ๆ ได้ด้วย

ส่วนอาจารย์ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับรายงานของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ของชีระชล สาดสิน และศรีสุดา วงศ์วิเศษกุล (2564) ที่ถอดบทเรียนพบว่าอาจารย์ร้อยละ 64.70 มีความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการสอนออนไลน์ระดับมาก กล่าวคือมั่นใจที่จะเผชิญและคิดว่าผ่านเหตุการณ์นี้ไปได้ โดยเฉพาะการใช้กลยุทธ์การสอนเชิงรุกในสภาวะที่ต้องสอนออนไลน์ ทำให้อาจารย์เรียนรู้โดยปรับเป็นการสอนแบบที่แน่นมากขึ้น จึงส่งเสริมให้เกิดการเผชิญแบบเรียนรู้ได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามมีทรัพยากรและองค์ประกอบอื่นที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดความมั่นใจนี้คือ วิธีการสื่อสารแบบสองทางที่มีประสิทธิภาพ นักศึกษาและอาจารย์ได้ตอบหรือปฏิสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดีและมีประสิทธิภาพ ตามที่ เลและคณะ (Le, et al., 2021) พบว่าการสนับสนุนถึงอำนวยความสะดวกในการเรียนออนไลน์ และดูแลจิตใจนักศึกษาชาวจีนที่อยู่ไกลบ้านให้ดีจะส่งเสริมการเรียนรู้แบบออนไลน์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. สถาบันการศึกษาสามารถใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบออนไลน์ให้มากขึ้น ในการจัดการเรียนการสอน ปกตินวมทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้ เพราะทั้งอาจารย์และนักศึกษาเลือกใช้กลไกการเผชิญที่เหมาะสมและสามารถปรับตัวได้ดี
2. ควรประเมินผลลัพธ์หรือความสำเร็จของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา เช่น ผลการเรียนรู้ในรายวิชา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. (2563ก). *ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ฉบับที่ 2*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2563, จาก https://www.ops.go.th/main/images/2563/muaAdmin/corona/COVID2019v2_thai.pdf
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. (2563ข). *ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ฉบับที่ 3*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2563, จาก https://www.ops.go.th/main/images/2563/muaAdmin/corona/COVID_3.pdf
- ชฎาภา ประเสริฐทรง, จรินทร์วรรณ แสงหิรัญรัตน, และพรชญา กัดแก้ว. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการเรียนออนไลน์จากสถานการณ์โควิด 19 ของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระเจ้าพระยา*, 15(1), 14-28.
- ธีระชล สาดสิน, และศรีสุตา วงศ์วิเศษกุล. (2564). ถอดบทเรียนการสอนออนไลน์: ความท้าทายสำหรับอาจารย์ในสถานการณ์โรคโควิด 19. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 22(1), 1-9.
- นิสการ โพธิมาศ, สุนทรีภรณ์ มีพริ้ง, และ มาลินี อยู่ไวยเย็น. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดในการเรียนออนไลน์ ความยืดหยุ่นทางอารมณ์ และการเผชิญความเครียดของนิสิตพยาบาลในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19. *วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล*, 37(3), 142-154.
- บุญศรี พรหมมาพันธุ์. (2561). เทคนิคการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการใช้สหสัมพันธ์และการถดถอยในการวิจัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.*, 11(1), 32-45.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2563). *สารสนเทศสำหรับช่วยในการจัดการเรียนการสอน*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2563, จาก <https://sed.tu.ac.th/academic-service-content-04>
- ละอียด ศิลาน้อย, และกันทิมาลย์จินดาประเสริฐ. (2562). การใช้มาตรฐานค่าในการศึกษาวิจัยทางมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ การโรงแรมและการท่องเที่ยว. *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 8(15), 112-126.
- ศากุล ช่างไม้. (2549). ทฤษฎีการปรับตัวของรอย: แนวคิดและการนำไปใช้. ใน *เอกสารประกอบคำสอนรวมเล่ม รายวิชา แนวคิดพื้นฐานศาสตร์การพยาบาล* (หน้า 118-119). นครปฐม: คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพและพยาบาลศาสตร์.
- Baczek, M., Zaganczyk-Baczek, M., Szpringer, M., Jaroszynski, A., & Wozakowska, B. (2021). Student perception of online learning during the COVID -19 pandemic: A survey study of Polish medical students. *Medicine*, 100(7), 1-6.
- Baticulon, R. E., Sy, J. J., Alberto, N. R. I., Baron, M. B. C., Mabulay, R. E. C., Rizada, L. G. T., . . . Reyes, J. C. B. (2021). Barriers to online learning in the time of COVID 19: A national survey of medical students in the Philippines. *Medical Science Educator*, 31, 615-626.
- doi: 10.1007/s40670-021-01231-z

- Le, W., Gillies, R., He, M., Wu, C., Liu, S., Gong, Z., & Sun, H. (2021). Barriers and facilitators to online medical and nursing education during the COVID-19 pandemic: Perspectives from international students from low-and middle-income countries and their teaching staff. *Human Resources for Health*, 19, 64. doi: 10.1186/s12960-021-00609-9
- Levitt, C., & Adelman, D. S. (2010). Role-playing in nursing theory: Engaging online students. *Journal of Nursing Education*, 49(4), 229-232.
- Morcillo, A., Costa, C., Garcia, J., & Martinez, M. (2020). Experiences of nursing students during the abrupt change from face-to-face to e-learning education during the first month of confinement due to COVID-19 in Spain. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(5519), 1-15.
- Roy, C., Whetsell, M. V., & Frederickson, K. (2009). The Roy adaptation model and research: Global perspective. *Nursing Science Quarterly*, 22(3), 209-211.
- Roy, C., & Andrews, H. A. (2009). *The Roy adaptation model* (3rd.ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Roy, C., & Jones, D. A. (2007). *Nursing knowledge development and clinical practice*. New York: Springer.
- Vitale, A. T. (2010). Faculty development and mentorship using selected online asynchronous teaching strategies. *The Journal of Continuing Education in Nursing*, 41(12), 549-556.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd.ed.). New York: Harper and Row.